

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De intentione debita in constitutione finis vltimi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

lus aut medium malum sit, perinde ac de ceteris illicitis iudicandum est per ea quæ in sequen. libro docebuntur de lege æterna nobis patefacta: cuius transgressione culpa committitur. De fine verò non apto speciale iudicium fieri non potest, nisi cognitio specialiter quod genus boni, ad quod aliud tanquam ad melius, ordinari aptè possit: quam cognitionem suppediant proxime dicenda.

CAPVT II.

De intentione debita in constitutione finis ultimi.

SUMMARIUM.

9 Series ac differentia actuum liberæ nostræ voluntatis, & intellectus practici eam moraliter dirigenti.

10 Qualis est intentio, talis est & humanus actus intentus, quatenus sit verum.

11 Præter finem operis, datur finis operantis.

12 Requisita ut intentio agentis sit debita.

13 Intentio semper est debita, quæ quis actionem, nec ex obiecto, nec ex circumstantia malam, refert in Deum ut finem vltimum.

14 Ut talis actio sit fructuosa seu meritoria, non est necesse eiusmodi intentionem esse actualem, sed potest sufficere quod sit virtualis.

15 Actio non est eo ipso mala, quod in Deum non referatur ex intentione agentis.

16 Actus mala est que in alium finem vltimum refertur, quam in Deum: aut qua Deus alicui bono postponitur.

9. **P**rænotandum est primò, in rebus agendis cerni hunc progressum actuum liberæ nostræ voluntatis, & intellectus practici eam moraliter gubernantis: ut primò sit simplex volitio, deinde intentio, tertio consilium, quartò electio, quintò imperium, sextò vsus, & postremò fructio: ut exempli gratia; ægrotus primum vult sanitarum, quæ est simplex volitio finis. Deinde vult eam per accommodata media acquirere, quod est intendere. Tertio, consultat de mediis accommodatis, quod pertinet ad consilium, de quo in proximè præced. lib. dictum est sub nomine deliberationis. Quartò, eorumdem mediorum nonnulla vult præ aliis, talisque volitio dicitur electio. Quintò, facta electione sequitur imperium efficaciter intellectus, qui iniungit voluntati, factio est. Sextò subsequitur vsus, qui est actus voluntatis, facultatem exequentem applicantis ad operandum. Postremò, si voluntas finem præoptatum adipiscatur, fructio est, tanquam requies quedam voluntatis in bono adepto. Intentio autem à sex reliquis distinguitur hac ratione: à consilio quidem & imperio, qui sunt intellectus practici: quod sit actus voluntatis; ab electione verò & vsu, qui sunt actus voluntatis circa media: quod circa finem versetur: & à simplici volitione denique, & fructione, quæ sunt etiam voluntatis actus circa finem: quod cum voluntas tripliciter finem respiciat: primò absolutè, ut in se bonus est: secundò, ut est bonum, in quo habito voluntas conquiescit: tertio, ut est bonum ad quod alia bona ordinantur; simplex volitio sit actus voluntatis, quo vult finem ut in se bonus est: & fructio sit actus, quo in fine habito conquiescit: intentio autem sit voluntatis actus, quo per certa media vult finem consequi.

10. Prænotandum est secundò: ex eo, quod intentio versetur circa finem prout acquirendus est per media, fieri ut ipsa sit ratio volendi media: adeoque ut actio facta propter finem intentum, sit talis, qualis fuerit ipse finis: nimirum bona (nisi forte aliqua ex obiecto aut ex circumstantia malitiam contrahat: quod qua ratione fieri possit, patebit per dicenda in sequen. lib. 14.) si bonus: & mala, si malus iuxta illud Marth. 6. Si oculus tuus simplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Vbi oculi nomine intentionem significari author est D. August. lib. 2. De serm. Domini in monte cap. 21. quod D. Thom. 1. 2. quæst. 12. art. 1. ex eodem citans in argumento 1. & 2. Addit in eorundem solutione intentionem dici lumen & oculum: quia voluntas intendens supponit cognitionem finis, & mediorum per quæ is attingendus est, sicut proficiscens ad certum aliquem locum, supponit lumen & visionem.

11. Prænotandum est tertio, actum humanum præter eum finem in quem suapte natura dirigitur, & finis operis dicitur quale est obiectum circa quod exercetur) multos alios tum

principales, tum minus principales habere posse ex intentione agentis, actiones suas libera referentis in alios fines, quam referantur naturæ suæ & dicuntur fines operantis: ut v. g. ieiunium præter refrenationem appetitus circa cibum & potum, in quam suapte natura dirigitur, potest intentione ieiunantis dirigi tanquam in finem, non modo in dictam refrenationem; sed etiam in acquisitionem abstinentiæ, in obseruationem præcepti Ecclesiæ, in satisfactionem pro peccatis, in amorem Dei aut aliud quidpiam: siue principaliter, siue minus principaliter pro arbitrio eiusdem ieiunantis. Quibus ita positis cum ex intentione indebita (qualis esse censetur ea per quam homo actum suum humanum, refert in finem malum, aut illo minime aptum) sicut ex vitata radice, actus ipse humanus malitiam, peccati que rationem contrahat, ideoque ea consideranda sit ad iudicandum de peccatis: docere oportet quemadmodum intentio agentis censetur debita, & quemadmodum indebita: propositis ea de reali quor regulis: quarum alia erunt de intentione debita in constitutione finis vltimi: alia de eadem in constitutione finis medij, quarum illæ in hoc cap. deinceps, & hæc in sequenti tractantur.

Regule iudicandi de intentione debita in constitutione finis vltimi.

Prima est. Intentionem agentis, ut debita sit, requirere non modò finem debitum, sed etiam debitum modum te adendi illum per media accommodata. Hæc confirmatur per ea quæ in præced. cap. dicta sunt de proportione debita inter medium finem. Illustraturq; exemplo intentionis indebitæ, qua quis sic proximum amat, ut huic peccati consentiat, ne talem amorem violet. Nam est amor proximi est affectus de se debitus; non est tamen, prout ad ipsum retinendum, aliquid illicitum perpetratur.

Secunda est. Debitam esse intentionem hominis qua quilibet suam actionem, nisi ea ex obiecto, vel ex aliqua circumstantia esset mala, refert ad Deum, ut ad vltimum finem. Probatur primò per illud ad Coloss. 3. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite. Deinde ratione: quia Deus est summum bonum nostrum: ideoque omnia alia nostra, tanquam inferiora, in supremum cui subordinantur, apertissimè referuntur.

De qua relatione obseruandum est; esse quidem vtilissimam perinde ac piissimam, ut patet ex proposita Apostoli cohortatione, frequenter illam actum facere: non esse tamen ita necessarium, ut virtualis nullo modo sufficiat: vel omnis actio facta sine illa, debeat mala censeri. Nam si virtualis nullo modo sufficeret, cum actualis nequeat esse absque actuali cogitatione, oporteret hominem semper actu cogitare de Deo vltimo suo fine; ut censetur propter ipsum omnia sua opera agere. Id autem necessarium non est, ut D. Thomas expressit 1. 2. quæstione 1. artic. 6. ad 3. Et hæc exempla ostendunt: quia ut agricola censetur arare, feminare, & huiusmodi alia facere propter messem, non est necesse ipsum de hac semper cogitare: similiter ut propter habitationem iudicetur quis edificare, non est opus habitationem ipsam semper habere in mente.

Virtualem autem relationem cum Nauar. in memorato comment. num. 18. hic dicimus eam quæ tacite resultat ex actuali aliqua antea facta; siue generali, siue speciali; generali quidem, qualis est ea qua aliquis susceptione, status vitæ religiose, vel quomodocumque aliter, omnia vitæ suæ bona opera generaliter Deo dicantur, reutilive in Deum: dummodo poitea mentem contrariam nequaquam habuerit: Speciali verò, qualis est ea qua ad Deum referuntur totum aliquod opus, in cuius tantummodo initio, vel in alio præcedenti opere, ex quo natum erat sequi; Deo ipsi dicatum est. Cuius virtutis que modi, virtuales relationem perinde atque actualium, sufficere ad meritum D. Bonauen. in 2. sentent. dist. 3. 41. art. 1. sub finem tertiam quæst. bene declarat. Inquiens non esse necessarium ad meritum, ut opera singula in Deum actu referantur, sed sufficere ut habitu. Referri autem habitu, non eo quod anima prædita sit charitate, per quam habilis sit ad referendum: sed quod in exordio illius operis, vel alterius ex quo illud sequitur, id ritè Deo oblatum, dicatumque sit. Exemplum ad rei illustrationem addit. Nam si cui propositum sit

fit centum dragmas propter Deum elargiri, etiam in singulis largiendis nullam de Deo cogitationem habeat, non ideo tamen fit, vt omnes illa dragma non sint fructuosae, seu meritorie collocatae. Ad idem valere quid tale in Religiosis, qui initio suscepti status Religiosi deuenerunt se ad religionis pondus ferendum. Nam quidquid deinceps faciunt, quod disciplinae suae limitibus continetur, conducit illis ad aeternae salutis meritum, ex prima illius voluntate impulsu, relationeque virtuali ad Deum: nisi contraria interuenit voluntas, per quam cursus eiusdem primae fuerit interruptus.

15. Praeterea quod actio non sit mala eo ipso, quod ex intentione agentis non referatur in Deum. Immo verò sit bona, etiam si meritoria non sit aeterna salutis, si obiectum habeat per se bonum, nec apponatur malus finis, aut mala circumstantia: patet, quia exilens in peccato mortali, & per consequens priuatus charitate, cum dat elemosinam constituto in necessitate, non peccat: etiam si id faciat absque actuali, aut virtuali in Deum relatione: quandoquidem in ea re, nec contra luminis naturalis, aut fidei dictamen, nec contra humanae legis praescriptum agit.

Acedit quod non liceret aliqui hortari peccatorem ad agendum opera, quibus disponi possit ad recuperandam diuinam gratiam. Si enim quidquid ille agit, peccatum est per defectum relationis in Deum finem vltimum: quanto magis agat, tanto minus disponetur ad gratiam recipiendam, quia tanto magis peccabit, nec peccata eam dispositionem faciunt, sed impediunt.

16. Tertia regula est. Indebitum esse intentionem, qua homo liberam suam actionem refert in alium finem vltimum, quam in Deum, aut eum de Deum aliter postponit. Prior pars: patet, quia vt esse primum rerum omnium auctorem, ita & esse vltimum finem, proprium est solius Dei. Duo enim haec se mutuo sequuntur, vt iudicatur per illud quod copulatiue dicitur Apocal. 1. 21 & 22. Ego sum alpha & omega, principium & finis. Quo fit vt aequè impium sit alium quam Deum constituisse finem vltimum, ac agnoscere alium primum rerum omnium auctorem. Posterior pars similiter patet: tum ex verbis Domini Matth. 10. Qui amat patrem & matrem plus quam me, non est me dignus: tum ex obligatione quam habemus diligendi Deum super omnia. Tum demum, quod absurdum impiumque sit subicere Deum cuiquam alteri bono, tanquam meliori. Vnde consequens est, quod in commento De fin. h. m. actuum num. 21. Nauar. admonet: toties aliquem mortaliter peccare, quoties ita pecuniam, honores, amicos, cognatos, dominos, principes, Praelatos: immo & seipsum vitamque suam sic amat; vt malit gratiam qua Deo gratus esse mittit, quam praedicta bona vel personas, siue earum gratiam adeo vt ei discutendo conscientiam sit inter cetera considerandum esse quoties talem voluntatem habuerit.

CAPVT III.

De intentione debita in constitutione finis medij.

S V M M A R I V M.

- 17 Intentio est debita, qua bonum honestum propter seipsum amatur, aut propter ipsum aliud bonum minus.
- 18 Indebita est intentio qua propter bonum delectabile agitur aliquid contra honestatem.
- 19 Indebita est intentio qua bonum honestum amatur propter viles, non relatum in aliud bonum honestum nobilius.
- 20 Bonum vtile potest debita intentione constitui finis medij minus principalis.
- 21 Quid sit ipsum constitui finem minus principalem.
- 22 Bonorum vitium appetitus, aut contemptus de se nec bonus est nec malus.
- 23 Tres fines ex quibus appetitus bonorum honorariorum accipit bonitatem.
- 24 Appetitus bonorum honorariorum inde est malus, vnde est vanus: quod contingit tripliciter.
- 25 De appetitu bonorum pecuniariorum, & contemptu honorariorum quid sit iudicandum.
- 26 Indebita est intentio qua bonum honorarium aut pecuniarium expetitur sine relatione ad aliud, quod sit finis, eo aptus.

27 Duo casus in quibus id patitur exceptionem.

Finis medius dicitur, quodnis bonum aliud a Deo, quod in praefatione huius libri diximus distingui in bonum honestum, & vtile, ac iucundum. Ratio autem iudicandi de intentione debita in illius constitutione continetur sequentibus regulis.

17. Prima est. Non tantum intentionem debitam esse, cum bona honesta in Deum referuntur, sed etiam indebitam non esse cum vel illa propter se; vel inter ipsa, quae minora sunt propter maiora amantur. Huius autem ratio est; quia cum bonum honestum per se, seu per propriam sibi que insitam bonitatem, sit bonum; habet in se, per quod secundum suam naturam conueniat ei terminare amorem, eiusque finem esse. Praeterea in coordinatione finium sicut medij, omnes ad vltimum referuntur, tanquam minora & inferiora bona, ad optimum & summum omnium: sic inter fines medios, illi qui sunt bona minora, ad eos qui bona sunt maiora tanquam ad finem, debite referuntur. Quare debita intentione agere censendus est, non modo is qui expressa intentione Deo placendi reddidit alteri quod suum est, vel fortiter se gerit in bello iusto: vel temperate viuunt, vel credit in Deum, vel sperat in eo; sed etiam is qui eadem facit (pro ut vsu venire potest alicui existenti in peccato mortali, nihil cogitanti quod sit Deo placendum) quia honesta sunt, seu quia recta ratio humana, vel ratio diuina dicit illa: aut quia sunt actus virtutum praestantium: quarum vsus amari vturparique debeat. Censendus similiter est is qui ieiunat vt expeditior sit ad operandum: quia actum inferioris virtutis, puta temperantiae refert ad actum superioris, nempe religionis.

Si quis opponat actum abstinendae nimio cibo, vel potu, qui est actus abstinentiae, vel sobrietatis, licet amari propter vitae, & sanitatis conseruationem, qua ille melior est; sicut peccatum quod est eiusdem actus priuatio, peius est morte quae priuatio est vitae. Respondendum est, quod Nauar. in citato commentario num. 32. attigit, finem aptum, esse eum etiam ad quem suapte natura, seu directione quadam naturae, medium tendit: sicque abstinentiam a nimio cibo & potu ad vitae, & sanitatis corporeae conseruationem tendere: si non vt actum virtutis, saltem vt quidpiam suapte naturae ad eandem conseruationem conducentis.

18. Secunda regula est. Indebitam esse intentionem qua contra honestatem, propter bonum delectabile aliquid agitur. Ratio est, quod etsi bonum delectabile sit de numero eorum, quae propter se amabilia sunt, vt habitum est in praefatione huius libri; tamen quando inhonestum propter illud agitur, intentio nequit esse debita: cum per eam bonum rationis, quale est honestum, bono sensus, quale est delectabile, tanquam meliori subicitur; quod est contra naturae ordinem. Vnde concupiscentia, quae est persecutio ipsius boni delectabilis, quatenus cum honestate pugnat, dicitur inordinata affectio, & constituitur peccati origo, prout expositum est in cap. 7. libri praecedentis.

19. Tertia regula est, Indebitam esse intentionem qua bonum honestum refertur ad vtile, tanquam ad finem principalem: ita nimirum vt illud ametur solummodo propter illud, quod in aliud per se bonum, rursus actu, vel virtute non referatur. Haec probatur, tum quia bonum vtile, est tantum propter aliud amabile, vt in praefatione annotauimus ex D. Thoma. Vnde sequitur non nisi minus principaliter, seu cum ordine ad aliud principalis, recte amari posse: tum quia tali relatione bonum praestantius subicitur deteriori: quandoquidem bona honesta, vt virtus, scientia, vita, sunt interna; bona vtilia verò sunt externa: vt de pecuniariis manifestum est. Et de honorariis ex eo probatur, quod honor nihil sit aliud quam externum signum datum ad testimonium excellentiae, quae vel est, vel praesumitur esse in aliquo. At interna nostra bona praestantiora sunt externis ex cap. Deteriores sexta quae est. Immo ex verbis Domini Matth. 6. Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum? Neque aduersatur huic regulae, quod liceat petere a Deo temporalia, iuxta illud Prouerb. 30. Victui meo tribue necessaria: & illud orationis Dominicae, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Nec etià quod ea petitio sit: actus religionis ex D. Thoma 2. 2. quae st. 81. art. 6. q. inde sequitur